

ere indtrufne. I hvert Tilfælde foretrak man at holde Døren aaben for flere Muligheder. Man synes nærmest at have tænkt sig Muligheden af et hyppigere Skifte af Partiformationer under Rigsdagssamlingen, end der senere har vist sig at finde Sted. Nu, da det maa anses for det ordinære, at Partidannelserne foregaa, ikke under Rigsdagsarbejdet, men ved Valgene til Folketinget, eller umiddelbart efter, at Rigsdagsmændene ere samlede efter ny Valg, er der ikke mere nogen Trang til at have det hyppig gentagne Valg af Formand, Viceformænd eller Sekretærer, og naar der ikke er nogen Trang dertil, kan der være Grund til at spare den Tid, som anvendes derpaa. Efter at det er blevet Skik og Brug, at Valget ikke foretages ved Brug af Stemmesedler, men derved, at det foreslaas fra Præsidiet, er ganske vist det Tidsspilde ikke meget stort; men paa den anden Side er med det samme, at Tidsspildet er blevet mindre, egentlig talt det tiltalende ved Formænd ogsaa blevet mindre. Saa længe man bevarede noget vist solent ved Udførelsen af Valget, fandt man dog noget mere Smag i de gentagne Valg. Men nu, da det er denne ganske vist kortvarige, men paa den anden Side sløjfede og lidet formelle Proces, at Viceformanden mundtlig foreslaar Formanden, og derpaa Formanden foreslaar Viceformænd og Sekretærer, saa har det tabt al Tiltrækning at fortsætte denne Fremgangsmaade, som der ikke mere er Trang til. Derfor er det, at Udvalget for Forretningsordenen foreslaar, at vi gaa bort herfra og foretage Valgene, naar hver Samling begynder, samt naar Tingene træde sammen efter ny Valg. Dog have vi holdt Vejen aaben for et gentaget Valg, i det Tilfælde, det ekstraordinære Tilfælde, at der under en Rigsdags-samling maatte foregaa en ny Partidannelse, som naturlig maatte kræve et nyt Præsidium. Midlet til, at dette da kan ske, er givet ved, at 25 Medlemmer kunne forlange Valg. Dette er Indholdet af Forslaget og Motiverne til Udvalgets Indstilling, og jeg skal hermed tillade mig at anbefale Forslaget.

Da ikke flere begærede Ordet, sluttedes Forhandlingen.

Indstillingens Overgang til 2den Behandling

vedtoges uden Afstemning.

Formanden (Sofus Høgsbro): Det har endnu ikke været muligt for Indrigsministeren at komme til Stede, og jeg maa derfor udsætte Mødet indtil videre.

Mødet udsat Kl. 2.55.

Mødet genoptoges Kl. 3.45.

Man gik til:

Anden Behandling af Forslag til Lov om forskellige ny Statsbaneanlæg m. v. i Jylland og Fyn.

(Første Behandling findes i Tidenden Sp. 2927 ff., Udvalgets Betænkning findes i Tillæg B., Sp. 1979 ff.)

Uden for Betænkningen var der ikke stillet Ændringsforslag.

Lovforslagets Paragraffer og de dertil stillede Ændringsforslag sattes til Forhandling under et.

Ordføreren (Bluhme): Det foreliggende Lovforslag gælder forskellige Statsbaneanlæg i Jylland og Fyn. Der er af det samlede Udvalg stillet en Del Ændringsforslag, der gaa ud paa af § 1 at udstemme Litra a og Litra b, medens man ønsker at faa Litra c og d gennemført saaledes, som De ville se af Ændringsforslagene. Ændringsforslag Nr. 6 gaar ud paa, at Bestemmelsen om, at Esbjerg By skal yde et Tilskud af 40,000 Kr. til Stationens Udvidelse, udgaar, og under Nr. 7 er der stillet et Ændringsforslag om, at til Erhvervelse af Arealet til en Godsbanegaard i Aarhus skal Aarhus By yde et Bidrag lig Halvdelen af Omkostningerne. De andre Ændringsforslag rette sig derefter, og der er kun at bemærke, at et Mindretal ikke har kunnet slutte sig til Udvalgets Forslag om, at § 5, som omhandler, at der til Gennemførelse af de paagældende Foranstaltninger skulde

optages Statslaan, skal udgaa. Udvalgets Flertal er enigt om, at det omhandlede Beløb kan afholdes af de løbende Indtægter, men som sagt, Mindretallet, det ærede Medlem for Københavns 6te Valgkreds, mener at burde fastholde Regeringsforslaget paa dette Punkt. I øvrigt er Udvalget enigt om sine Indstillinger.

Lovforslaget omfatter jo i Virkeligheden forskellige temmelig betydelige Anlæg, og naar Udvalget har foreslaaet, at de to første Forslag i Regeringsforslaget skulle udgaa, nemlig for det første Afholdelsen af en Konkurrence vedrørende Tilvejebringelsen af en fast Bro over Lille Bælt, hvortil der skulde anvendes 60,000 Kr., og for det andet Tilvejebringelse af Dobbeltspor paa Strækningen Nyborg—Kavslunde samt forskellige Foranstaltninger til Stationernes Udvidelse, som staa i Forbindelse dermed, er det ikke dermed Udvalgets Mening, at disse Forslag ikke kunne tænkes gennemførte, men der har ikke været Tid for Udvalget til at fremme sine Overvejelser saa vidt, at det har kunnet tilraade Tiltrædelsen af disse 2 Forslag. Udvalget har imidlertid ment, at Regeringen havde Ret i, at det er paa-trængende nødvendigt at fremme Stationsudvidelsen ved Esbjerg, og at det er fordelagtigt allerede nu at søge at erhverve de Grunde, som anses fornødne til en fremtidig Godsbanegaard ved Aarhus. Det er meget betydelige Summer, hvorom det her drejer sig, særlig naar de sættes i Forbindelse med de tvende andre Forslag, som ere forelagte af Regeringen, det ene oppe i Landstinget om det sjællandske Jærnbaneanlæg, det andet her, Gedses—Wærnemündeforbindelsen. Udvalget har henvendt sig til Regeringen angaaende Oplysninger om, hvor meget den antog, at disse forskellige Anlæg vilde koste, og ærede Medlemmer ville som Bilag IV her til Betænkningen finde Regeringens Overslag over, hvad der i Øjeblikket kan tænkes at ville medgaa til samtlige disse Forslags Gennemførelse. Den Sum, det drejer sig om, løber op til over 95 Mill. Kr. Her maa jeg dog over for den højt-ærede Minister gøre opmærksom paa, at jeg ikke kan se, at der derunder er optaget Udgifterne ved Aarhus Godsbanegaard, og man kan vel, naar dette kommer til, regne, at selv efter Regeringens Overslag vil det samlede Beløb komme op til 100 Mill. Kr. Dette er en saa betydelig og vigtig Sag, at det er naturligt, at der er mange Ting, som maa tages under Overvejelse, inden man kan fremme de

enkelte foreslaaede Anlæg, og saa meget mere ønskeligt vilde det være, at alt var samlet til Overvejelse paa eet Sted. Ærede Medlemmer ville imidlertid vide, at en væsentlig Del ligger oppe i Landstinget — hvorvidt de ere komme med Forhandlingerne der, ved jeg ikke, men det synes egentlig ikke, at man der anser det for muligt at gennemføre de forelagte Lovforslag i denne Samling.

Jeg skal naturligvis ikke komme dybt ind paa de andre Forslag, som ere forelagte. Med Hensyn til det første om Afholdelse af en Konkurrence vedrørende Tilvejebringelsen af en fast Bro over Lille Bælt, er Beløbet ganske vist ikke stort, nemlig 60,000 Kr., men som det fremgik af Forhandlingerne her i Tinget, er der mange Medlemmer, som nære stor Betænkelighed ved at gaa ind paa dette Forslag, idet man frygter for, at Vedtagelsen af en saadan Konkurrence paa en Maade binder Folketinget til et fremtidigt Anlæg. For at fremme denne Sag, kunde det have været ønskeligt, at man havde kendt lidt til, hvorledes saadanne Brobygninger stillede sig andre Steder, hvor de ere gennemførte. Generaldirektoratet maa formodentlig ligge inde med Oplysninger om saadanne Broanlæg, som det vil være af stor Nytte at kende, inden man gaar dertil. Der er ogsaa store Betænkeligheder ved Anbringelsen af en saadan Bro, bortset fra de tekniske Vanskeligheder. Det vil involvere en meget betydelig Udgift til Anlæg i Land paa begge Sider og bevirke en betydelig Forlægning af de Interesser, som i Øjeblikket knytte sig til Fredericia Station. Man har søgt at danne sig et Begreb om, hvorledes Trafikforholdene vilde stille sig i Tilfælde af, at en saadan Bro blev gennemført, og hvorvidt man kunde undgaa en Bro ved andre Baneliniers Gennemførelse. Under 1ste Behandling blev der saaledes henpeget paa en mulig Overførelse af en betydelig Del af den Gods- og Passagertrafik, som nu gaar over Lille Bælt, til en Linie Aarhus—Kalundborg. Der har været rettet Forespørgsel i saa Henseende til Regeringen. Ærede Medlemmer ville paa Bilag IV. se en Række af Forespørgsler, der ere stillede af Udvalget. Statsbanerne have ment, at det ikke kunde gaa an at optage denne Tanke til nærmere Forhandling. De mene, at det vil blive en saa kostbar Historie at lægge en Linie over Kalundborg—Aarhus til Optagelse af Trafikken, at det ikke vil kunne betale sig, og navnlig mene Statsbanerne, at ved Gennemførelse af Broanlægget vil alt andet

blive overflødig. Imidlertid maa jeg dog henvise til det Svar fra Regeringen, som findes paa dette Bilag med Hensyn til Tonsmængden, som gaar ad de forskellige Veje. Det vil deraf ses, at Lille Bælt-Færgens samlede Godsmængde er henimod 200,000 Tons, og af disse oplyser Regeringen, at 50,000 Tons gaa over Vamdrup baade Syd fra og Nord fra, og fra Nordjylland, Nord for Skanderborg gaar over Lille Bælt en Tonsmængde af 37,000. Hvis en Del af de 50,000 Tons, der nu gaa over Lille Bælt og Vamdrup, kunde tænkes at gaa ad andre Linier, f. Eks. Gædser—Warnemünde og eventuelt en Linie over Lolland, Saksøbing—Maribo—Rødby til Femern, er det sandsynligt, at denne Tonsmængde vilde spares paa Lille Bæltspassagen. De 37,000 Tons vilde rimeligvis kunne spares i det Øjeblik, man fik en Passage over Kalundborg, i alt Fald blev der kun omtrent de $\frac{1}{6}$ tilbage af den nuværende Tonsmængde. Imidlertid mener Regeringen, at Trafikken over Lille Bælt vil blive stadig tiltagende, og selv om det kunde tænkes, at en Del af Tonsmængden kunde henvises til andre Linier, vilde det dog kun blive en foreløbig Formindskelse af Transporten over Lille Bælt, og det vilde snart alligevel vise sig nødvendigt at bygge en Bro. Det vil dog være et Spørgsmaal, og i alle Tilfælde ligger der deri, at det ikke er givet, at vi behøve en saadan Bro. Udvalget har ment, at vi i saa Hensende kunde se Tiden an. Jeg skal med Hensyn til Trafikken over Lille Bælt endnu gøre opmærksom paa, at naar den er tiltagen saa stærkt i den senere Tid, ligger der ikke deri noget ubetinget Bevis for, at den vedblivende vil tiltage, i Særdeleshed ikke hvis man kunde henvise en Del af den til andre Veje, thi det kan vist ikke benægtes, at Grunden til, at Trafikken er tiltagen saa stærkt over Lille Bælt, som den er i de senere Aar, maa til Dels søges i de samme Forhold, som have bevirket, at Trafikken i det hele taget er bleven saa stor, nemlig at Taksterne ere blevne saa betydelig nedsatte paa de lange Afstande. Det maa antages, at den voldsomme Opgang alle Steder ogsaa for en stor Del har gjort sig gældende her, og at den fremtidige Udvikling vil ske mere

gradvis. Dertil kommer et Moment, som jeg tror vil have nogen Betydning, nemlig at, inden Taksterne nedsattes, gik en hel Del af den Trafik, som nu gaar over Lille Bælt, søværts med de forskellige Dampskibslinier. Konkurrencen for disse er nu bleven betydelig vanskeliggjort. Efterhaanden maa Dampskibslinieme, for at kunne tage Konkurrencen med Jærnbannerne op, nødvendigvis tilvejebringe en bedre Forbindelse, og sker det, er det dog en Fordel for os, at Trafikken ad Jærnbannerne ikke bliver saa overvældende, at Søfarten bliver umuliggjort. Det vil være en Fordel for Statsbanerne, at en Del af Trafikken kan gaa søværts til de Egne, hvor det ikke er absolut nødvendigt at have Jærnbaneforbindelse. Det har dog sin Betydning for Landet, at vi have en dygtig Dampskibsflaade, og at gaa videre og videre i Konkurrence med denne Dampskibsflaade turde maaske være et tvivlsomt økonomisk Foretagende. Ophører hele denne Trafik, eller vanskeliggøres og formindskes den, vil Trafikken ad Jærnbannerne ganske vist stige meget betydelig, men det vil nødvendigvis ikke alene en overordentlig Udvikling af Materiellet, men ogsaa saa kostbare Anlæg som det, her er Tale om. Der er i Fjor vedtaget en Bevilling til et tredje Færgeleje ved Lille Bælt. Regeringen mener, at det meget hurtigt vil vise sig utilfredsstillende, men jeg tror, at Regeringen ser noget fejl der. Naar først det er ordnet ved Lille Bælt paa bedste Maade med de Midler, som ere stillede til Raadighed, og de, som yderligere kunne stilles til Raadighed, er det min Overbevisning, at Lille Bælts Trafikken vil kunne besørges uden Bro, i Særdeleshed naar man udvikler andre konkurrerende Banelinier, som der kan være Spørgsmaal om. Jeg skal her først og fremmest nævne Aarhus—Kalundborg. Behandlingen af det andet Forslag, Forslaget om en Foranstaltning til Oprettelse af en Dampfærgeforbindelse mellem Gædser og Warnemünde, har Udvalget ikke kunnet gennemføre af Mangel paa tilstrækkelig Tid til at tage hele den økonomiske Situation under Overvejelse, navnlig ogsaa i Forbindelse med de foreslaaede sjællandske Jærnbaneanlæg. Saa betydelige Forslag kunne naturligvis ikke føres til

Ende i saa kort Tid, som har været levnet Udvalget i Aar. Der er jo mangfoldige Oplysninger, som det vil være ønskeligt yderligere at faa. Og jeg vil tilføje en Ting, og det er, at naturligvis er det særdeles fortjenstfuldt for Rigsdagen at gennemføre mange Love, men jeg tror, at det er lige saa fortjenstfuldt, at man ikke gennemfører Love, før man har en solid Overbevisning om disse Loves Nødvendighed, og ved saa vigtige Love som dem, hvorom der her er Tale, er det af stor Værdi, at der bliver Løjlighed for Befolkningen til gennem Pressen og den offentlige Diskussion af interesserede sociale Lag at kunne drøfte disse Sager. Saadanne Forslag som f. Eks. Forslaget om at anvende et saa betydeligt Beløb, hvorom der her er Tale, til Routen Gedser—Warnemünde, hvor der forlanges et Beløb af 3 Millioner Kr., som upaatvivlelig ville drage efter sig et Broanlæg fra Masnedsund til Orehoved til et Beløb af 8 Millioner Kr., og saa Tanken om et Jærnbaneanlæg fra Orehoved over Saksøbing og Maribo og derfra Forbindelse med Femern, alle disse Forslag maa naturligvis kunne tages under en samlet Overvejelse, inden man med Rette kan komme og foreslaa Tinget at vedtage en saadan enkelt Linie som den her foreliggende. Medens Udvalget altsaa har ment, at det umulig i den Del af Samlingen, der vel nu er det levnet, og med de Oplysninger, som det først har faaet den 14de Marts — hvilke Oplysninger igen førte med sig, at der er forskellige andre Oplysninger, man endnu maatte ønske — kan danne sig en virkelig Overbevisning om, hvad der bør gøres i de af Regeringen foreslaaede Retninger, har Udvalget dog ment, at man straks burde imødekomme Regeringens Ønske om de Ting, der ikke staa i saadan direkte Forbindelse med de øvrige Jærnbaneanlæg, og som maa siges at være i sig selv i Øjeblikket nødvendige, og det er Forslaget om en Udvidelse af Esbjerg Jærnbane station og Forslaget om at erhverve de til Anlæg af en Godsbanegaard i Aarhus nødvendige Arealer i Byen. Med Hensyn til det første Forslag, Esbjerg Jærnbane station, ere vel alle enige om Nødvendigheden deraf, og det er jo særligt for Statsbanernes Vedkommende af største Betydning, at de kunne blive satte i Stand til at imødekomme den stedse voksende Trafik over Esbjerg Havn og til Dels fra Esbjerg By. Jeg har allerede under 1ste Behandling udtalt mig om det ubillige i, naar det fra

Banernes Side maa siges at være nødvendigt at faa denne Udvidelse, at forlange, at Esbjerg By skal bidrage sit dertil, eftersom det er det første Anlæg, der i Virkeligheden gives til Fordel for den paagældende Station. Udvalget er gaaet ind derpaa, og jeg skal altsaa ikke komme nærmere ind paa Sagen. For mit eget Vedkommende har jeg stillet et Ændringsforslag under Nr. 8, som imidlertid ikke er tiltraadt af Udvalget. Staten fordrer, naar Stationen skal anlægges, at der til Lettelse for Trafikken anlægges en Gade langs med Stationens vestre Side, og dertil skal Esbjerg bidrage den fornødne ved at ekspropriere Grunden og anlægge Vejen. Jeg har ment, at det var ubilligt, at Esbjerg skulde bære alle de meget betydelige Omkostninger dertil, saa meget mere som der fra tidligere Tid eksisterede en Overenskomst mellem Banen og Byen om, at Byen til Fordel for Banen skulde anlægge den omtalte Vej, men at Banerne i Erkendelse af den Brug, de havde derfor, skulde bidrage dertil ved at yde et Stykke af Areal. Nu benytter Staten dette Areal og indtager yderligere ny Grund ind mod Byen og vanskeliggør, derved Byen at ekspropriere den fornødne Grund til et saadant Vejanlæg. Jeg har ment, at Staten i alt Fald burde deltage i Ekspropriationen for en saa bred Strimmel, som man tidligere har været enig om, at den skulde afgive til Vejen. Jeg har ikke fundet Støtte i Udvalget derfor, saa jeg kan ikke vente at faa det gennemført, men jeg vil dog henstille til det høje Ting at støtte mig i denne Sag. Det sidste Ændringsforslag under Nr. 12 gaar ud paa at forandre Lovforslagets Titel saaledes, at det kommer til at lyde som et Forslag om forskellige ny Statsbaneanlæg i Jylland. Anlægene i Fyn gaa altsaa ud, idet vi maa tænke os dem udsatte til en senere Tid. Jeg skal hermed tillade mig at anbefale Ændringsforslagene til det høje Tings Velvilje, og jeg skal gøre opmærksom paa, at det er det samlede Udvalg, der stiller dem, undtagen, som sagt, mit Ændringsforslag under Nr. 8 og Ændringsforslaget under Nr. 11, hvor et af Medlemmerne ikke har villet gaa sammen med det øvrige Udvalg. Jeg anbefaler Sagen til den højtærede Ministers Velvilje, og jeg haaber, at han ved sin Indflydelse, hvis den nu kan føres igennem her i Tinget, vil være i Stand til at føre den igennem i Landstinget, idet det jo maa siges at være i Banernes, i Statens Interesse, at Forslaget gennemføres. Og det er jo ogsaa Ministerens

egen Mening, at det vil være til stor Nytte, eftersom han er fremkommen med Forslaget; det er, som sagt, Tidsforholdene og andre Ting, der gøre, at vi ikke kunne komme ud over de andre foreliggende Forslag.

H. Jensen: Jeg kan ikke nægte, at det Resultat, Udvalget er kommet til, har forbavset mig lidt, endskønt jeg just ikke havde store Forventninger i den Retning. Det oprindelige Lovforslag gik jo, hvad angaar de Dele af det, som nu blive tilbage efter Lovforslagets Beskæring, ud paa, at der skulde erhverves det fornødne Areal ved Aarhus til en Godsbanegaard, og at der skulde bygges en Station ved Esbjerg, hvortil Esbjerg foruden et Gadeanlæg skulde give 40,000 Kr. kontant. Dette er i Udvalget blevet vendt om saaledes, at Esbjerg slipper for de 40,000 Kr., medens Aarhus kommer til at betale Halvdelen af Ekspropriationsudgifterne. Dette skyldes selvfølgelig i en væsentlig Grad den Omstændighed, at Esbjerg i Udvalget har været repræsenteret af en saa udmærket Talsmand, som det ærede Medlem for Esbjerg (Bluhme), og at vi her i Tinget en lang Tid have været vante til at give Esbjerg, hvad der blev forlangt, medens derimod den snilde Manøvre, hvorved en Del af de jydsk Medlemmer, som hidtil have haft Sæde i Udvalget, ere komne ud, har haft til Følge, at Aarhus slet ikke er bleven repræsenteret; dette antager jeg er Grunden til, at den tunge Del er bleven lagt paa Aarhus. Jeg skal ikke komme ind paa de 40,000 Kr., som Esbjerg slipper for at udrede. Jeg tror, at Esbjerg sidder haardt nok i det i økonomisk Henseende, og jeg tror, at det er højst rimeligt at lette den for dette Beløb, saa jeg skal ikke have noget som helst imod eller sige den mindste Smule til, at Udredelsen af disse 40,000 Kr. bliver tagen fra Esbjerg og lagt over paa Statskassen. Derimod kan det ikke andet end forbavse mig, at man har lagt Halvdelen af Ekspropriationsudgifterne over paa Aarhus; man paalægger derved Aarhus en Udgift, som man, om den end i Øjeblikket ikke bestemt kan kalkuleres, vistnok tør sætte til mindst et Par Hundrede Tusinde Kroner. Spørgsmaalet bliver da: hvilke Fordele faar Aarhus for denne store Udgift, der saaledes paalægges den? Saa vil enhver, der ser paa Kortet, se, at Aarhus ikke har nogen Betingelse for at faa disse Penge ind igen, at det bliver et rent Offer, der forlanges af Aarhus, og at Aarhus ikke paa nogen Maade kan faa noget

nævneværdigt Gode for de Penge, den saaledes maa udrede. Naar man ellers ved andre Love har paalagt vedkommende Kommuner at udrede Halvdelen af Udgifterne ved saadanne Foranstaltninger, hvorom der her er Tale, har der gerne været noget at faa ind igen i Stedet, saaledes at de omliggende Grunde ere stegne i Værdi som Byggegrunde, at man har faaet Vejforholdene forbedrede og lignende. Men intet af dette er Tilfældet her. Som man vil se, projekteres Aarhus Godsbanegaard lagt ud i den saakaldte Mølleeng, og derude vil det i alt Fald i en uoverskuelig Aarrække være ret umuligt for Aarhus at faa nogen af de Værdier, der her anvendes, ind igen. Jeg ser saaledes paa det, at det vil være meget betænkeligt for Aarhus Kommune at gaa med dertil; jeg tør selvfølgelig ikke sige noget bestemt i den Retning, men jeg tror, at Aarhus Kommune kommer til at tage denne Sag under ret alvorlig Overvejelse; thi der forlanges i Virkeligheden her af Aarhus et større Offer, end det kan tilkomme Aarhus at bære, og man med Rette kan forlange af Aarhus. Som eneste Grund, hvorfor Udvalget har paalagt Aarhus at udrede Halvdelen af disse Udgifter, anfører Betænkningen, at Aarhus By „særlig har ønsket en ny Godsbanegaard henlagt paa den foreslaaede Plads“. Jeg kender ikke noget til, at Aarhus Byraad eller nogen som helst anden, der kan tale paa Aarhus Bys Vegne, har udtalt noget særligt Ønske om at faa Godsbanegaarden henlagt til dette Sted. Oprindeligt fremkom Forslaget om at henlægge Godsbanegaarden derud her i Rigsdagen fra den højtærede Indenrigsminister. Det er nu nogle Aar siden, og siden den Tid er der jo sket dette, at vi i Aarhus have planlagt saa nogenlunde, hvorledes vi ville bebygge de ny Arealer, vi ville erhverve til Aarhus By, og det var da ganske naturligt, at man tog Hensyn til den Plan, som var fremkommen fra Regeringen om at henlægge Godsbanegaarden til denne Plads. Derfor har Godsbanegaarden faaet denne Plads ogsaa paa de Rids, der ere fremkomne efter Planlæggelsen af Aarhus By. Men deri ligger ikke noget særligt Ønske fra Aarhus By, og som sagt mig bekendt er der ikke fra Aarhus By eller af nogen, som har Ret til at tale paa Aarhus Bys Vegne, udtalt noget særligt Ønske i den Retning, saa af den Grund turde det være ret urimeligt at paalægge Aarhus By disse Omkostninger. Jeg har ikke villet stille noget Ændringsforslag, fordi jeg ved, at det er unyt-

tigt. Naar et Udvalgs Flertal eller et Udvalg som Helhed indstiller en Sag, er det unyttigt for et enkelt Medlem at stille Ændringsforslag dertil. Men jeg vil dog henstille til det ærede Udvalg, om det ikke mellem 2den og 3dje Behandling kunde tage denne Sag noget nøjere under Overvejelse og muligt komme til et andet Resultat; thi at paalægge Aarhus Kommune en Udgift af mindst 200,000 Kr. — mindre bliver det næppe, efter hvad jeg kan skønne — for at den kan faa en Godsbanegaard lagt i Udkanten af Byen, forekommer mig at være lidt vel meget. Det er jo dog saaledes, at hvis Betingelserne ikke blive saadanne, at Aarhus Kommune kan gaa med til dem, skydes denne Sag atter ud i nogle Aar, og imedens stige Grundene i Værdi. Med disse Grunde forholder det sig saaledes, at Aarhus Kommune ejer de 290,000 Kvadratalen, medens de 265,200 Kvadratalen ere i privat Eje. Hvis man nu vilde henstille det til Aarhus Kommune og sige: Det forekommer os, at I bør give den Grund eller noget af den Grund, som I i Virkeligheden selv raade over — saa kunde der være Tale om, at man kunde begynde at forhandle om denne Sag; men at paalægge Aarhus Kommune at deltage i de Ekspropriationsudgifter, som ville falde paa de 265,000 Kv.-Aalen, der ere i privat Eje, og som rimeligvis ville blive ret dyre, turde være ret urimeligt. Jeg kan som sagt ikke udtale mig paa Aarhus Byraads eller Bys Vegne i dette Tilfælde, jeg har ikke noget Mandat til at sige noget om, hvorvidt Aarhus Kommune vil gaa ind paa dette eller ej; men jeg vil sige, at min Opfattelse er den, at der bliver stillet Betingelser, som gøre det meget betænkeligt og meget vanskeligt for Aarhus Byraad at gaa med hertil.

Af Bilag IV., som følger med Betænkningen, ser man, at Udvalget har spurgt Indenrigsministeriet, hvilke Foranstaltninger man har paatænkt til Udvikling af Trafikken mellem Hovedstaden og Nordjylland over Kallundborg, og der foreligger et Svar fra Generaldirektoratet, som giver Svar derpaa. Det er et ganske ejendommeligt Svar, idet Generaldirektoratet siger: Bro over Lille Bælt! Det forekommer mig at være en ganske mærkelig Maade at forbedre Aarhus—Kallundborgrouuten paa, at lægge en Bro over Lille Bælt, og det forekommer mig, at der her er svaret noget mindre udtømmende, end der burde have været svaret. Sagen er den, at det ikke er saaledes, at der er stillet et bestemt Forlangende om Færger, der kunne

føre Godset over, men der er fra Aarhus Bys Borgere gennem deres Repræsentanter stillet Krav om at faa denne Route forbedret saaledes, at de kunne komme til at staa i Forbindelse med Aftentogene, altsaa saaledes at der bliver to Gange daglig Fart derover. Der er sket den Forandring paa denne Route, at der er sat større Skibe i Gang. Det er et Fremskridt, det skal jeg indrømme, et Fremskridt som vil vise sig nødvendigt, naar til Sommer Trafikken stiger, men det hjælper ikke paa de Klager, som med Rette føres over, at denne Route er mangelfuld, idet det nemlig ikke er de større Skibe, men den mere planmæssige Fart paa denne Route, der trænges til. Der trænges til, at der i Forbindelse med Dagfarten, der kan gaa, som den er nu, sættes et Skib i Gang, der kan samle Persontrafikken op fra det nordlige Jylland og ogsaa for en Del fra det Jylland, der ligger Syd for Aarhus, og føre den over ad den Vej, der er den nemmeste og bekvemteste Vej, saa at Routen over Lille Bælt kan blive befriet for den Trængsel, som der nu er, i Særdeleshed om Natten. Det er dette, der trænges til, to Gange daglig Fart, og det er det, man egentlig skulde have ventet, og som jeg kunde have ønsket, at den højtærede Minister vilde udtale sig om som det foreløbige Fremskridt; saa kan man altid se, hvad det bliver til med Dampfærger. Det er dette, man har ønsket, og det er dette, det kunde interessere mig, om der var blevet givet Svar paa. Dampfærgeren var man dog klar over vilde ligge ude i Fremtiden og ikke just var Øjeblikkets brændende Spørgsmaal. Øjeblikkets brændende Spørgsmaal for det nordlige Jylland, Jylland indtil Skanderborg i hvert Tilfælde og det vestlige Jylland indtil Herning, er, at der er en planmæssig Forbindelse til Aftentogene med Kallundborg Routen, saaledes at man kan komme den Vej, og det er det, der næres Ønske om; men Generaldirektoratet har ikke udtalt sig herom. Jeg vil meget henstille til den ærede Indenrigsminister at udtale sig herom, saa at Befolkningen i Jylland, der har overordentlig stor Interesse for dette Spørgsmaal, kunde faa lidt Klarhed paa dette Omraade.

Høegh-Guldberg: Jeg kan efter de Udtalelser, der ere faldne fra det ærede Medlem for Aarhus Amts 3dje Valgkreds (Harald Jensen), fatte mig i stor Korthed, idet jeg i alt væsentligt kan henholde mig til de faktiske Oplysninger, han gav med Hensyn til denne Sag for Aarhus Vedkom-

mende. Det er mig ogsaa ganske ubekendt, at der fra Aarhus Side skulde være fremkommet et Ønske om en ny Godsbanegaard, eller at Aarhus skulde have udtalt et Ønske om dens Anbringelse paa dette Sted. Dette, at den er anbragt, som den ærede foregaaende Taler sagde, paa et nyt Kort, der er udgivet over Aarhus, ligger i, at Planen fra Statsbanerne om en Godsbanegaard paa dette Sted, var fremkommen, før dette Kort blev lavet. Det har ogsaa berørt mig ubehageligt, at Udvalget har stillet Ændringsforslag under Nr. 7, som i Modsetning til det Forslag, der fremkom fra det høje Ministeriums Side, har villet paalægge Aarhus By som Betingelse for en Godsbanegaard, den ikke har forlangt og ikke har ønsket, og som i første Række er i Banernes Interesse, at den skulde bidrage med Halvdelen af Ekspropriationsudgifterne. Jeg maa erindre om, at det er en Sag, der i første Række har Interesse for Banenettet i Jylland, men ikke særlig for Aarhus By, og det har saa meget mere Interesse, som Aarhus Godsbanegaard er jo den, hvorfra og hvortil der befordres det meste Gods næst efter Kjøbenhavns Godsbanegaard, den, hvorfra Banerne tage en væsentlig Del af deres Overskud, hvilket jo kommer mere fra Gods end fra Personer. Naar Banestyrelsen har anset for hensigtsmæssigt ikke som hidtil at tage et alt for lille Terrain, men at se stort ud i Fremtiden og forlange overladt til det Brug 555,200 □ Alen, saa er det vist rigtigt. Jeg tror ogsaa, man skal se stort paa Forholdene, og jeg tror, det vil være en daarlig Politik og være at spare paa Skillingen og lade Daleren gaa, hvis der kræves mindre Areal. Men det er et meget stort Forlangende, for at dette skal komme til Veje, at ville fremtvinge, at Aarhus By skulde betale indtil Halvdelen af Ekspropriationsomkostningerne, og det vilde, som allerede antydtes af den ærede foregaaende Taler, meget let medføre, at ikke alene Aarhus By kom til at give gratis de 290,000 □ Alen, den ejer, altsaa langt over Halvdelen af det Areal, hvorpaa Banegaarden skal anlægges, men ogsaa til at betale derudover, for det bør forudses, at den Del af det Areal, der skal bruges, som Aarhus By ikke ejer, vil vise sig at være det dyreste, idet det strækker sig indtil bebyggede eller til Bebyggelse planlagte Arealer. Jeg finder ligesom det ærede Medlem for Aarhus Amts 3dje Valgkreds, at særlig i samme Aandedræt, som man foreslaar, at Esbjerg By skal fritages for at tilskyde 40,000 Kr. til Forandring

af sine Banegaardsforhold, hvad jeg gerne kan være med til at indrømme, er det lidt underligt at forlange, at Aarhus, der ikke har udtalt særligt Ønske om at faa sine Forhold forandrede, skal tilskyde en Sum, som man i dette Øjeblik ikke kan overskue, men om hvilken man blot kan sige, at den bliver overordentlig stor. Ved de Bilag, der foreligge, særlig Bilag IV, fra Statsbanerne, er, som antydtes af den ærede foregaaende Taler, denne Sag sat noget i Forbindelse med Aarhus-Kalundborg Routen. Det blev berørt af det ærede Medlem for Aarhus Amts 3dje Valgkreds, og jeg skal ogsaa sige et Par Ord derom. Jeg skal blot bemærke, at det er ikke større Skibe, der ere satte i Gang, det er kun et større Skib, idet det oprindelige Skib „H. P. Prior“, der blev sat i Gang paa denne Route, som det ikke egnede sig for, allerede er udtaget af Farten igen, og der er i Stedet blevet sat et ældre Sundskib, „Gylfe“, med Hensyn til hvilket det vist endnu er tvivlsomt, om det egner sig til Farten. Jeg skal derfor meget indstændigt henstille til det ærede Ministerium, at der paa denne Fart, Aarhus-Kalundborg, som jeg er overbevist om vil bidrage til at lette den stærkt overbebyrdede Fart over Bælterne, bliver gjort ganske anderledes radikale og indgaaende Foranstaltninger til at forbedre Overfarten fra Aarhus til Kalundborg; end det, der nu er forsøgt; man bør udvide denne ved Nattrafik og ved Skibe, der magte at komme frem i tilstrækkelig kort Tid og egne sig til at trække Passagerer, muligvis ogsaa Gods, til og fra den overvejende Del af Jylland. Jeg skal ligesom den ærede foregaaende Taler ytre Haab om, at Udvalget til 3dje Behandling vil forandre Bestemmelsen i Ændringsforslag Nr. 7 eller rettere sagt udtage det Ændringsforslag, som det indeholder. Det indeholder Bestemmelser, som det næppe maa siges at være billigt at paalægge Aarhus. Naar man ogsaa tager i Betragtning, at hvad der har været tilskudt andre Steder i Nørrejylland og her ved Kjøbenhavn, kun har været tilsyneladende Bidrag fra Kommunerne, men i Virkeligheden skaffet dem meget store økonomiske formueretlige Fordele, som Banegaarden efter sin Beliggenhed her ved Aarhus ikke vil skaffe.

N. Andersen: Som Medlem af det Udvalg, der har haft med den foreliggende Sag at gøre, skal jeg tillade mig blot med et Par Ord at omtale en lille Uoverensstemmelse, der er kommen ind i Betænkningen og Ændringsforlagene, rimeligvis

paa Grund af den noget stærke Anspændelse af Tiden, vi leve under i disse Dage. Det er ganske rigtigt, som Ændringsforslagene og Betænkningen angive, at jeg i det væsentlige har kunnet slutte mig til Udvalgets Flertal med Hensyn til Ændringsforslagene. Jeg har dog maattet sætte som Betingelse for min Tilslutning til Ændringsforslaget, for at være med til at fritage Esbjerg for at betale de 40,000 Kr., som Indenrigsministeren forlanger, at Viadukten ved Borgergade bortfalder, og at man opfylder et, som jeg tror, ret almindeligt Ønske i Esbjerg om at give dem en Niveauoverkørsel i Forlængelse af Kongensgade i Stedet for Viadukten. Jeg gik paa den ene Side ud fra, at der kun var meget lidt Grund til at paatvinge Esbjerg en saa kostbar Foranstaltning som at bygge en Underkørsel under den sydlige Ende af Banegaarden, naar de ikke selv ønske det, og paa den anden Side mente jeg til Gengæld, at der heller ikke var Rimelighed for at lade dem betale det kontante Tilskud, der vistnok nærmest og væsentligst kan motiveres ved denne ekstraordinære Udgift, som Viaduktens Opførelse medfører. Imidlertid gør dette i Realiteten næppe nogen videre Forskel, da jeg er overbevist om, at selv om jeg ikke havde sluttet mig til dette Ændringsforslag, vilde det nok endda blive vedtaget. Med Hensyn til de to ærede Repræsentanter for Aarhus og den Stilling, de have indtaget til Betænkningen, og til hvad dermed staar i Forbindelse, kan jeg godt forstaa, at de Herrer gerne ville unde deres Kommune de gunstigst mulige Vilkaar. Men de Herrer maa ogsaa være saa elskværdige at erindre, at Adel forpligter, og at de, naar de have den Ære at repræsentere Jyllands Hovedstad, ogsaa maa indrømme, at det er ret rimeligt, at Jyllands Hovedstad maa vise, at den ikke staar tilbage, naar det gælder om at bringe et lille Offer for at komme fuldkommen paa Højde med andre Byer med Hensyn til Jærnbaneforholdene. Det vil erindres, at over for den By, der vel nærmest kan antages at ville, om ikke nu, saa i Fremtiden, forsøge at konkurrere med Aarhus om Førsterangstillingen, nemlig Aalborg, gjorde vi akkurat det samme i Fjor, idet vi paalagde denne By de samme Forpligtelser, at den, for at faa den ny Banegaard, skulde udrede de halve Ekspropriationsudgifter. Naar der navnlig af den ærede sidste Taler lagdes meget stor Vægt paa de betydelige Udgifter, det vilde medføre for Aarhus, tror jeg egentlig ikke, de ville blive saa over-

vældende. Vi kunne vel nok være enige om, at de Arealer, der er Tale om at erhverve til Godsbanegaarden, i Virkeligheden kun have meget ringe Værdi. Det er muligt, at de kunne omdannes saaledes, at de kunne faa nogen Betydning, men som de henligge, have de dog kun en ret ringe Værdi, og det maa vel kunne ventes, at Ekspropriationskommissionen og den eventuelle Taksationskommission ville kunne finde ud af Værdibedømmelsen. Jeg antager derfor ikke, at man her vil komme op til aldeles ublu Priser. Det forekommer mig, at det Princip i det hele er rigtigt, at lade de paagældende Byer, navnlig de større, i en passende Grad bidrage til Forbedringen af deres Banegaardsforhold. Thi vel er det saa, som de Herrer Repræsentanter for Aarhus stærkt have accentueret, at det er Statsbanedriften i Særdeleshed, der har Gavn af gode Kommunikationsforhold paa de store Banegaarde. Men det kan dog ikke nægtes, at Byen virkelig ogsaa har Gavn af dem. Det har ingen ringe Betydning for en stor By med en dygtig og livskraftig Handelsstand, om den har gode eller slette Banegaardsforhold. Det ville de ærede Repræsentanter for Aarhus let kunne blive klare over, naar de komme over i den ny Periode og faa den store ny Godsbanegaard i Stand. Med Hensyn til Spørgsmaalet om eventuel Udvikling og Forbedring af Kalundborg—Aarhus-Routen, skal jeg villig indrømme, at det er en af de Trafikrouter i vort Land, der har skuffet mig mest. Jeg har altid troet, at det var en naturlig og forstandig Route, paa hvis Forbedring det kunde være forsvarelig at bringe Ofre fra Statens Side, men jeg er bleven skuffet. Det viser sig, at den bliver brugt saa forbavsende lidt, at det næsten er meningsløst at blive ved at bringe disse store Ofre. Den vinder ikke og vil ikke vinde Tilslutning. Det er notorisk; alle vi, der rejse nogenlunde hyppigt denne Vej, vide, at Trafikken der er saa aldeles forsvindende i Forhold til den tilsvarende Route over Fyn, at det er ikke til at forstaa. Det kan gerne være, at det vilde gavne noget, hvis man gjorde det Eksperiment, som det ærede Medlem for Aarhus Amts 3dje Valgkreds (H. Jensen) anbefalede, og som ogsaa har været fremme i Udvalget, at etablere en Dag- og Natfart, men den dermed forbundne Bekostning er saa betydelig, at jeg for mit Vedkommende dog vil vige tilbage for disse Udgifter, saa længe det viser sig, at Routen ikke kan vinde nogenlunde rimelig Tilslut-

ning. Naturligvis er der en kort Tid om Sommeren, hvor der er et nogenlunde ordentligt Antal Passagerer om Bord, men hele Vinteren og om Foraaret og Efteraaret er det en ren Ynk at se, hvor tomme disse Skibe løbe mellem Kalundborg og Aarhus. Jeg tror derfor, at man maa vente, indtil det viser sig, at Trafikken virkelig søger denne Route, før man bringer større Ofre for dens Fuldkommengørelse, end der nu bringes. Jeg vil i hvert Fald ikke paa nærværende Tidspunkt kunne være med dertil.

Indenrigsministeren (Bardenfleth): Det sene Tidspunkt af Samlingen, paa hvilket denne Betænkning, som er afgiven den 24de Marts, er fremkommen, gør det paa Forhaand usandsynligt, at det vil lykkes at tilendebringe Forhandlingen om de i Betænkningen omhandlede Forslag inden Samlingens Slutning. Jeg finder derfor heller ikke Anledning til at gaa ind paa en vidtløftig Diskussion om de forskellige Ændringsforslag, der ere stilledes til det foreliggende Regeringsforslag. For saa vidt man fra Ordførers Side har ventet, at der fra Ministerens Side vilde blive anvendt stor Indflydelse for at faa Sagen gennemført i det andet Ting, vil jeg ikke være tilbøjelig dertil, fordi det forekommer mig, at det andet Ting maa have fuld Frihed til at gøre sig nøje bekendt med de her foreslaaede, af det ærede Udvalg tiltraadte Anlæg, forinden endelig Bestemmelse kan tages, hvortil kommer et andet Moment, nemlig, at Landsdelenes beretigede Fordring om ligelig Hensyntagen ved Kommunikationernes Udvikling, som Udvalget med fuld Ret fremhæver i Betænkningen, ikke er sket Fyldest her. Det Resultat, Udvalget er kommet til ved sine Indstillinger, er jo at foreslaa Vedtagelsen af to Anlæg, som begge vedkomme Jylland, og naar det ærede Udvalg ikke er gaaet videre i sine Forslag, er der blevet henvist til, at Regeringsforslaget er fremkommet saa sent paa Samlingen, at der ikke har været Tid til at komme videre. Jeg skal ganske sikkert bøje mig for denne Betragtning, for saa vidt, som der i Regeringsforslaget, som har været til Behandling i dette høje Ting, er Spørgsmaal om betydelige Anlæg, baade af en Bro ved Lille Bælt og af et Dobbeltspor gennem Fyn, og denne Sags Tilendebringelse kræver selvfølgelig store Overvejelser; men jeg tillader mig at henvise til, at jeg allerede under 10de December f. A. i dette høje Ting fremsatte et Forslag om en Damp-

færgeforbindelse mellem Gedser og Warnemünde. Dette Lovforslag kom til 1ste Behandling her den 13de December, og siden den Tid forekommer det mig, at der for dette Lovforslags Vedkommende kunde have været en ikke ringe Tid for Udvalget til at overveje, om der ikke var Grund til at tiltræde Forslaget med de mulige Ændringer, som maatte findes hensigtsmæssige. Naar det ærede Udvalg ikke har kunnet komme saa vidt i sine Overvejelser, hvad der fremgik af den ærede Ordførers Udtalelser, har det hængt sammen med, at man ønsker en samlet Overvejelse af de Anlæg, der paatænkes for en længere Fremtid, og de Oplysninger, der indeholdes i Bilagene til Betænkningen, ville jo vise, hvor indgaaende den Fremstilling, der er givet fra Statsbanernes Side, virkelig har været, hvor mange Anlæg man der — ganske vist kun kalkulatorisk — har taget med for at skaffe Udvalget et i alt Fald løseligt Overblik over de Anlæg, som fra Statsbanernes Side paatænkes i en længere Fremtid. Nu gøres det gældende, at man ikke vil kunne vedtage et Forslag om en Dampfærgeforbindelse mellem Gedser og Warnemünde, fordi det let vilde kunne drage efter sig, og nødvendigvis maatte kunne drage efter sig efter Udvalgets Anskuelse, Anlægget af en fast Bro fra Masnedø til Orehoved, og maaske andre betydelige Anlæg. Jeg indrømmer, at vil man lægge en stor Vægt paa Udviklingen af denne Forbindelse, hvad jeg anser for rigtigt, kommer man ogsaa i Fremtiden til meget betydelige Udgifter her. Man kommer til en fast Bro fra Masnedø til Orehoved; man kommer ogsaa til et Dobbeltspor fra Køge til Masnedø, og man kan ogsaa komme til en direkte Bane fra København til Køge. Det er alt sammen Fremtidsmuligheder, men det udelukker paa ingen Maade, at man allerede nu kunde tage Bestemmelse om Udvikling af Forbindelsen, om Tilvejebringelsen af en Dampfærge i Stedet for en Dampskibsforbindelse fra Gedser til Warnemünde. Det vilde være et Skridt, som kun var en simpel Konsekvens af den Beslutning, Rigsdagen tog i Fjor om at stille et Beløb til Ministerens Raadighed til Forberedelse af en saadan Forbindelse. Dette er nu til min Beklagelse ikke sket, og jeg tror derfor ogsaa, at dette Moment vil kunne veje med, naar jeg ikke anser det for sandsynligt i denne Samling at faa noget ud af det foreliggende Forslag. Jeg maa for mit Vedkommende meget beklage det, da saavel det her foreliggende Forslag som

det, der er til Forhandling i det andet Ting, indeholder Punkter, paa hvis Gennemførelse jeg lægger en overordentlig stor Vægt. Efter disse Bemærkninger skal jeg med Hensyn til det stillede Forslag sige, at naar det ærede Udvalg har ment at burde fritage Esbjerg for det Tilskud, jeg har foreslaaet til en ny Stations Anlæg derovre, ser det ganske vist noget mærkeligt ud i samme Aandedræt, som man paalægger Aarhus By at udrede Halvdelen af Ekspropriationsomkostningerne ved den ny Godsbanegaard. Jeg er ganske enig i, at det Princip, at lade Kommunerne deltage i Omkostningerne ved ny Anlæg, som i væsentlig Grad ville komme Byerne selv til gode, er meget rigtigt. Jeg har jo i Fjor givet min Tilslutning til dette Princip's Anvendelse for Aalborg ny Stations Vedkommende. Derfor mener jeg ogsaa, at det vilde være ret billigt at paalægge Aarhus By et Bidrag. Om det just bør være Halvdelen af Ekspropriationsomkostningerne, er jeg ikke ganske klar paa, og under alle Omstændigheder har der jo ikke været Tid til at føre Forhandling med Aarhus Kommune om, hvorvidt man fra Byens Side vil være villig til at yde et saadant Offer, og hvis en saadan Villighed ikke er til Stede, vil Anlægget hermed indtil videre være udskudt i en uvis Fremtid. For Esbjerg Bys Vedkommende var disse 40,000 Kr. et meget ringe Tilskud til et Anlæg, der skulde beløbe sig til 800,000 Kr., men det er gjort af Hensyn til Esbjergs Forhold i det hele taget. Man har været meget skaansom mod Esbjerg, og jeg har kunnet slaa mig til Ro ved dette Beløb, 40,000 Kr., som Tilskud. Men jeg vil i øvrigt heller ikke insistere stærkt paa, at det bibeholdes, naar man fra dette høje Tings Side vil gaa ind paa Udvalgets Forslag om at stryge dette Tilskud. Til det Forslag, der er stillet af et Mindretal, nemlig den ærede Ordfører, at Staten skal deltage i Ekspropriationen af et Areal til Gadeanlæg, da kan jeg for mit Vedkommende aldeles ikke tiltræde det. Den Overenskomst, hvortil der i Betænkningen henvises af det ærede Medlem, er en Overenskomst af 1895 mellem Bærerne og det daværende Sogneraad i Esbjerg og berørte et ganske andet Forhold, et Forhold, hvis Ordning senere er bleven opgivet, og denne Overenskomst traadte som Følge deraf ganske naturlig ud af Kraft, saa Hensynet hertil spiller ingen Rolle nu. Naar endelig Udvalget med Undtagelse af et enkelt Medlem vil have, at § 5, som indeholder Bestemmelser om

Optagelse af Laan til de i Regeringsforslaget indeholdte Anlæg, skal udgaa, maa jeg, selv efter at Forslaget er blevet reduceret saa stærkt, som det er, ved kun at bibeholde Anlægene i Esbjerg og Aarhus, udtale min store Betænkelse ved at gaa med hertil, saaledes at Udgiften skulde afholdes af Kassebeholdningen. Jeg tror, at det vil være overmaade vanskeligt at udrede disse Udgifter af Kassebeholdningen uden Laan, og under alle Omstændigheder vil det medføre, at Udførelsen af de paagældende Anlæg, særlig ved Esbjerg, maatte udstrækkes over en uforholdsmæssig lang Tid. Jeg kan derfor for mit Vedkommende ikke paa dette Stadium tiltræde dette Forslag. Med Hensyn til forskellige Bemærkninger, som ere faldne, skal jeg sige til den ærede Ordfører, at naar Anlægget af Aarhus Godsbanegaard ikke er optaget paa den Fortegnelse, der er trykt som Bilag til Betænkningen, fremtræder det ganske vist ikke udtrykkeligt, men saa vidt jeg har erfaret, er dette Anlæg indbefattet i Beløbet 13,600,000 Kr. foruden Ekspropriationsudgiften, der staar anført som Udgift til Dobbeltsporet fra Lille Bælt til Randers, og i dette vilde de paagældende Stationsudvidelser saavel ved Aarhus som Randers være indbefattede. Det er særdeles forklarligt, at det ærede Udvalg har lagt stærk Vægt paa at undersøge Spørgsmaalet om, paa hvilken Maade man i Fremtiden vilde kunne tænke sig Trafikken delt fra Kjøbenhavn til Jylland og Udlandet. Dette Hensyn vejer ogsaa efter min Mening saa stærkt, at det burde bevæge det høje Ting til allerede nu uden Betænkelse at gaa til Tilvejebringelsen af Dampfærgesforbindelsen Gedser—Warne-münde; thi derved har man Sikkerhed for, at Trafikken fra Sverige over Kjøbenhavn i Fremtiden vil kunne ske, medens der, naar en saadan Dampfærgesforbindelse ikke etableres, vil være aldeles sikker Udsigt til, at Trafikken over Lille Bælt vil stige i en saadan Grad, at Jærnbannerne ikke vilde kunne overkomme den. Den ærede Ordfører anførte, saa vidt jeg forstod ham, at den Stigning, der havde fundet Sted i de senere Aar, kunde ikke ventes at tage til i samme Omfang, men jeg skal gøre opmærksom paa, at den Udvikling, der har fundet Sted i Dampfærgesforbindelsen mellem Sverige og Sjælland, og særlig Udsigten til den Udvikling, der vil indtræde ved Indsættelsen af en anden Færges i Routen Kjøbenhavn—Malmø, vil forøge Godstrafikken saa betydeligt, at det vil være paa høje Tid at dele Trafikken fra Kjø-

benhavn Syd paa til Udlandet. Henvise den til at gaa over Jylland og Gedser—Warnemünde vil man ikke være i Stand til, medmindre man gennemfører Dampfærgeforbindelsen Gedser—Warnemünde. Den Udvej, som den ærede Ordfører tror paa, at det 3dje Færgeleje, som er anlagt paa Strib, skulde kunne afhjælpe Manglerne i Fremtiden, deler jeg paa ingen mulig Maade. Det vil ikke være tilstrækkeligt; i Løbet af faa Aar vil det vise sig, at det langtfra kan tilfredsstille Fornødenhederne. — Jeg tror ikke, at det vil være rigtigt ved Behandlingen af dette Lovforslag at komme ind paa det oftere her debatterede Spørgsmaal om Forbedringen af Aarhus—Kalundborg-Routen. Der vil være anden Lejlighed til at komme ind paa dette Spørgsmaal, som vi ofte have drøftet ved Behandlingen af de fra Finansudvalget henviste Andragender, og jeg skal derfor ikke i Øjeblikket komme nærmere ind derpaa. Jeg mener at kunne slutte disse Bemærkninger, idet jeg gentager, at jeg ikke nærer noget Haab om, at de af Udvalget til Tingets Vedtagelse indstillede Forslag om Anlæg ville kunne gennemføres, saaledes som de foreligge, i denne Samling.

Høegh-Guldberg: Jeg skal takke den højtærede Minister for hans Erkendelse af, at Aarhus sammenlignet med Esbjerg bliver ved de stillede Ændringsforslag ret ubillig stillet. Til det ærede Medlem for Tisted Amts 3dje Valgkreds (N. Andersen), vil jeg gerne med Hensyn til Aarhus—Kalundborg-Routen sige et Par Ord. Naar han sagde, at denne Route havde skuffet ham, at det til Tider var en ren Ynk at se, hvor lidt den blev besøgt, vil jeg dertil bemærke, at det ligger ganske simpelt i de Skibe, hvormed denne Forbindelse plejes og længe er bleven plejet. I den bedste Tid af Sommeren, naar Folk rejse mest, benyttes denne Route stærkt, men i den øvrige Tid, særlig under vanskelige Vejrforhold, rejse Folk meget nødig med disse Skibe, fordi de risikere at komme for sent til Togene eller overhovedet slet ikke at komme over, men jeg tror, at man ganske sikkert tør regne paa, at en Route, som gør det muligt, at komme fra Kjøbenhavn til Aarhus paa 6 Timer, og med en be-

hagelig Forbindelse af en Sø- og Jærnbaneart vilde være ganske sikker paa at ville blive overordentlig brugt, naar den blev plejet med Skibe, som Folk til enhver Tid kunde være tjente med at benytte, Skibe, som byde en passende Komfort, og som ere saa sødygtige, at de kunne bringe Folk over Sø og salten Vove uden alt for store Ubehageligheder.

Ordføreren (Bluhme): Maa jeg over for den ærede Minister sige, at jeg haaber dog, han vil søge at faa dette Lovforslag gennemført. Han accepterede jo de Ændringsforslag, som foreligge, og det maa dog siges at være en ganske betydelig Vinding for Statsbanerne at faa Anlægget af Esbjerg Station gennemført. Den ærede Minister er jo ogsaa enig med Udvalget i, hvad der angaar Erhvervelsen af Grundene ved Aarhus. Jeg kan derfor ikke tro andet, end at den ærede Minister med den Interesse, han i det hele har vist for Esbjerg, vil ikke blot for Byens Skyld, men særlig for Jærnbanernes egen Skyld, gøre, hvad han kan, for at disse to Forslag kunne blive gennemførte. Det kan dog ikke være saa vanskeligt for det høje Ting her oven over at sætte sig ind i Forholdene, naar den højtærede Minister yder sin Assistance. Den ærede Minister mente, at man ved at gennemføre dette Forslag netop ikke skænkede den Anskuelse Medhold, som udtaltes i Betænkningen, at det er naturligt at søge en ligelig Udvikling af Kommunikationsmidlerne i de forskellige Landsdele. De to her foreliggende Forslag have jo aldeles intet dermed at gøre. Det er i Banernes Interesse, at Statskassens Midler anvendes til Forbedring af de allerede eksisterende Stationsbygninger, og dette har jo aldeles intet med Udviklingen af Kommunikationsmidlerne at gøre, det er kun en Lettelse for selve Statsbanestyrelsen. Jeg finder derfor ikke, at dette kan komme ind som et Moment mod at vedtage dette Lovforslag. Naar den ærede Minister kom ind paa Spørgsmaalet om Warnemündeforbindelsen og mente, at man kunde have gennemført dette Forslag, synes jeg dog, at den ærede Minister maa indrømme, at dette Forslag naturlig maatte gaa ind i Overslaget over de fremtidige Baneanlæg, og naar disse, som det frem-

gaar af Ministerens egne Oplysninger, beløbe sig til omtrent 100 Millioner, er det dog rimeligt, at man fra alle Sider i begge Ting saavel som i Befolkningen maa være paa det rene med, hvor nødvendigt det er. Forbindelsen lider dog ikke noget Afbræk, thi Skibene eksistere jo, og Trafikken gaar sin støtte Gang. Dertil kommer, at en Færge med Nødvendighed vil drage efter sig — saaledes som den ærede Minister selv siger — baade Broen uden for Masnedsund og rimeligvis en ny Forbindelse mellem Kjøbenhavn og Køge. Naar man staar over for saa betydelige Udgifter til denne og mange andre Trafiklinier, forekommer det mig, at den ærede Minister maa indrømme, at man med sin bedste Vilje ikke vil kunne være i Stand til at gennemføre et saadant Forslag uden at faa det ind under en samlet Overvejelse. Den ærede Minister maa dog ogsaa indrømme, at over for dette Warnemündeforslag staar med temmelig høj Grad af Berettigelse fra Jyllands Side Fordringen om at faa Forbindelsen mellem Kalundborg—Aarhus gennemført paa en bedre Maade. Der er fra det ærede Medlem for Tisted Amts 3dje Valgkreds (N. Andersen) udtalt, at han har følt sig skuffet ved denne Linie, og at den ikke tilfredsstiller de Forventninger, man burde have haft til den; men der maa jeg dog bede om at lægge Mærke til — hvad det ærede Medlem for Aarhus (Høegh-Guldberg) ogsaa udtalte — at det er en meget mangelfuld Forbindelse, vi nu have der, og den kan man ikke vente, at hverken Gods- eller Persontrafikken vil kaste sig over. Men i det Øjeblik man skabte en god Forbindelse, er der ikke Tvivl om, at den vilde udvikle sig paa heldig Maade. En af Grundene er den, at Skibene ere meget maadelige, en anden Grund er den, at der ikke er nogen Dobbeltforbindelse, og endelig en tredje er den, at Banerne ikke ere satte i saadan Forbindelse med Skibene, at de kunne benyttes af store Dele af Befolkningen, fordi de Tog, som staa i Forbindelse med Aarhus—Kalundborgdampskibene, ikke standse ved de mellem-liggende Stationer, saaledes at ogsaa Forbindelsen med Sidelinierne udelukkes. Over for de Herrer fra Aarhus, som have urgeret det fejlagtige i, at Udvalget har foreslaaet, at Aarhus skulde udrede Halvdelen af Ekspropriationsudgiften, naar der sammenlignes med Esbjerg, vil jeg dog sige, at dette Udvalgets Forslag ikke skyldes et enkelt Medlem af Udvalget, men at det skyldes hele Udvalgets Anskuelse, saa-

ledes som den i lang Tid har gjort sig gældende her i Tinget, idet man har fordret, at de Byer, som fik forbedret deres Indretninger med Hensyn til deres Gods- og Persontrafik, skulde bidrage hertil. Men det passer ikke for Esbjergs Vedkommende, thi Esbjerg har hidtil aldeles ingen Stationsbygning haft. Den har haft en amerikansk Wigwam og saa for Resten et aabent Skur, det er alt. Men Aarhus har faaet sine Stationsbygninger mægtig udvidede og forbedrede flere Gange og har vundet overordentlig derved. Derfor er det ganske unaturligt at sammenligne Esbjerg med Aarhus, idet Esbjerg først nu skal have sin første Stationsbygning. For Resten maa jeg gøre opmærksom paa, at de 44,000 Kr., som Udvalget foreslaar at eftergive Esbjerg, ikke er til Stationen, men de 44,000 ere forlangte af Byen som Bidrag til den omtalte Viadukt. Der er sagt, vi udvide Stationspladsen her mellem to Plankeværker og lukke alle de Gader, som gaa den Vej ud af Byen, og for at Folk, der komme fra Gaderne, skulle kunne komme ud til Omverdenen, skulle vi have en Viadukt, men den skulle I selv betale, og ville I ikke det, saa skulle I blive i Byen. De to Ting kunne altsaa ikke sammenlignes, men derimod forlanges der tværtimod i Anledning af Stationsbygningen — det er det, mit Ændringsforslag gaar ud paa at forhindre, men jeg faar naturligvis ikke gennemført det — et meget betydeligt Bidrag fra Esbjerg By, idet der skal eksproprieres Jord og anlægges Veje til Nytte for Statsbanestationen. Det er meget betydelige Udgifter, som man i Esbjerg beregner til henved 200,000 Kr. — det være nu rigtigt eller ikke — men det er meget betydelige Bidrag og større end Bidraget fra Aarhus. Naar det ærede Medlem siger, at det for Aarhus By vil blive overvældende, saa tror jeg, at han tager fejl. For det første skal jeg henvise til, at Kjøbenhavn har maattet bidrage, og Aalborg har maattet bidrage, og nu komme vi til Aarhus, som i mange Tider har haft fortrinlige Indretninger, og som nu skal have det bedre, hvad der vil hæve Byen som Handelsstad og hæve Grundene omkring den ny Bygning. Saa skal Byen betale, men det kan ikke blive saa overvældende. Halvdelen af Grundene ejes jo af Aarhus By, og ved Ekspropriationen ved Statens Overtagelse blive de ansatte til deres Værdi, saa det kan aldeles ikke blive nogen overvældende Byrde, hvorom der er Tale, der er jo ikke Tale om, at man forlanger, at Aarhus By gratis skal afgive sine

Grunde. Det ærede Medlem for Aarhus Amts 2den Valgkreds (Høegh-Guldberg) udtalte ogsaa som Grund for, at Aarhus ikke skulde bidrage, at det ikke var særlig for Aarhus By, at Godsbanegaarden blev bygget, men at det var til Fordel for Landet og for hele Befolkningen. Ja, naturligvis har Landet sin Fordel deraf, men jeg vil spørge det ærede Medlem, om han ikke mener, at Aarhus Opland havde større Fordel af, at Godsbanegaarden blev lagt ved Havnen, saa slap de for den betydelige Udgift, der paalægges dem alle Vegne, naar de skulle befordre deres Gods fra Godsbanegaarden ad Havnebanen til Havnen. Men ved at lægge Godsbanegaarden der, hvor det er foreslaaet af Regeringen og tiltraadt af Udvalget, forlænges Afstanden meget betydelig til Havnen, og det vil blive en ikke saa ringe Udgift for hele den Trafik, der gaar til Oplandet. Jeg vil spørge det ærede Medlem, om han som Repræsentant for Aarhus kunde ønske, at Godsbanegaarden blev lagt dernede, hvor der har været Tale om at lægge den, og hvorom Forslag til Dels har været fremsat. I alt Fald var det i Fjor paa Om-tale, og ligeledes i Aar har der været Tale om i Udvalget at lægge Godsbanegaarden ved Havnen, men jeg tror, at Aarhus By bestemt vilde frabede sig at faa den derned. Jeg tror, at de Arealer, som man pastænkte erhvervede ved Opfyldning, vilde have større Værdi for Aarhus By, end de Arealer, som den kom til at afgive til Godsbanegaarden. Men det vilde være til Fordel for Oplandet, i det Øjeblik Godsbanegaarden blev lagt der, saa man kan med fuld Føje sige, at Interessen for Aarhus By vilde være, at den ny Godsstation bliver lagt der, hvor den er paa-tænkt. Jeg har ikke andre Bemærkninger at gøre til de Herrer, som have gjort Indvendning derimod, og jeg anbefaler atter Ændringsforslagene til Vedtagelse. — Hvad Ændringsforslag under Nr. 8 angaar, som er stillet af mig alene, og som baade efter de Udtalelser, der ere faldne fra den højtærede Minister og efter Udvalgets Stilling, ikke kan ventes vedtaget, skal jeg tillade mig at tage det tilbage, for ikke at spille Tingets Tid.

Formanden (Sofus Høgsbro): Ændringsforslag under Nr. 8 er taget tilbage. Er der nogen, som optager det. (Ophold). Det er da bortfaldet.

H. Jensen: Det ærede Medlem for Tisted Amts 3dje Valgkreds (N. Andersen)

mindede os Repræsentanter for Aarhus om, at Adel forpligter, og det ærede Medlem mente, at det var et berettiget og rigtigt Krav at stille til os, at vi skulde bringe Ofre for at bringe vor By fremad. Jeg skal sige til det ærede Medlem, at det have vi Aarhus Borgere aldrig været bange for, og jeg tror at turde sige, at vi heller ikke skulde svigte, naar der bliver forlangt noget rimeligt, men her forekommer det mig, at det, der forlanges, er saa aldeles urimeligt, at det er ikke at bringe noget Offer, men det er at skænke Staten en stor Pengesum, og det tror jeg ikke, der er nogen Grund for Aarhus By til at gøre. Det ærede Medlem udtalte, at Udgiften til Erhvervelsen af det paagældende Areal ikke blev saa stor, og den ærede Ordfører udtalte sin Tilslutning dertil, idet han anførte, at vi ejede jo selv Halvdelen, saa kunde det jo ikke blive saa farligt. Ja, det er ganske rigtigt; vi eje Halvdelen af Jorden, godt og vel endda, men det have vi sandelig ikke faaet gratis, det have vi betalt for ganske nylig, saa nylig, saa vi vide, hvad det koster os, og vi vide endda, at naar vi se ud i Fremtiden og se de Byrder, der yderligere ville blive lagte paa Aarhus Bys Borgere, fordi vi gjorde dette raske Greb og erhvervede dette Gods til vor Bys Udvikling, vil der komme endnu større Byrder, saa Forholdet bliver alligevel dette, at naar vi ville se efter saadan ret rimelig, hvad den Jord vilde kunne erhverves for derovre, vil Aarhus Kommune til Jord, som den har erhvervet, købt og betalt med rede Penge, komme til at udrede mindst 200,000 Kr. Det forekommer mig dog alligevel, at det ærede Medlem for Tisted og den ærede Ordfører maa indrømme, at det er et vel glubsk Forlangende. Angaaende Kalundborg—Aarhus Routen skal jeg ikke udtale mig. Jeg beklager, at den højtærede Minister ikke vil udtale sig om dette Spørgsmaal. Jeg ved, at det er en Sag, som ligger Befolkningen i Jylland meget paa Sinde, og som den omfatter med megen Interesse, og der vilde vist komme et Løttelsens Suk ovre i Jylland, hvis man fik at høre, at der blev gjort noget for at bringe denne Route frem. Det øvrige, som er sagt, er der svaret paa. Det ærede Medlem for Esbjerg (Bluhme) udtalte, at Aarhus havde faaet i Massevis. Jeg har jo boet i Aarhus i godt og vel en Menneskealder, og jeg har ikke set, at der er blevet gjort stort andet, derovre, end hvad der har været højst nødvendigt for Banens egen Skyld, saa jeg kan ikke indrømme, at Aarhus har faaet i Massevis. Naar der er sket

Udvidelser, er det sket af Hensyn til Banens eget Tary, saaledes Udvidelser af Maskinværkstederne og ogsaa Udvidelsen af Stationen. Det er kun sket af den Grund, og det er i øvrigt ikke saa forfærdelig meget. Jeg tror ikke, naar vi se efter, hvilke Byer der have været Lovgivningsmagten dyrest, at det vil blive Aarhus. Jeg tror snarere, at det vilde blive den By, som det ærede Medlem repræsenterer. Jeg tror, at det er det ærede Medlem, der har Æren af at være den Folkerepræsentant, der har kostet Lovgivningsmagten mest. Den ærede Ordfører spurgte, hvad vi sagde om at lægge Godsstationen ned til Havnen. Jeg siger: Vi sige slet ingenting i den Retning. Vi fra Aarhus By have lige saa lidt udtalt noget om, at vi ville have lagt den ved Havnen som i Mølleengen; vi have vist slet ikke sagt noget i den Retning. Derfor er det aldeles urigtigt, naar det siges i Betænkningen, at vi særlig have ønsket at faa den lagt der, det have vi aldeles ikke, det vil jeg protestere imod; saa vidt jeg ved, er det ikke sket. Vi have hverken sagt det ene eller det andet. At Forholdene maaske kunde blive saaledes, at vi i Aarhus ogsaa kom til at sige vor Mening, bliver jo en anden Ting, men endnu er den ikke bleven afæstet os, og saa længe det ikke er Tilfældet, antager jeg heller ikke, at man behøver at vente paa noget Svar. Dertil skal jeg indskrænke mig. Men med det samme jeg har Ordet skal jeg sige, at det har glædet ogsaa mig, at den højtærede Minister har nogen Tvivl om Retfærdigheden af at paalægge Aarhus denne store Byrde. Det er jo dog et betydeligt Skridt fremad, forekommer det mig, ad den Vej, ad hvilken vi kunne komme til mere rimelige Forhold.

N. Andersen: Jeg vil blot sige til det ærede Medlem for Aarhus Amts 3dje Valgkreds (Harald Jensen), at det har været mig en Glæde at høre, hvad jeg for øvrigt ikke tvivlede om, at Aarhus Borgere ikke nægte sig hjemme, naar der stilles berettigede Krav til dem, men jeg vil ogsaa gerne have, at det ærede Medlem skulde tro, at Udvalget, i alt Fald jeg for mit personlige Vedkommende, ikke har ment og heller ikke tror at have stillet uberettigede Krav til Aarhus. Jeg vil gøre opmærksom paa, at det er ikke andet, end hvad man i Fjor forlangte af Aalborg og i Fjor forlangte af en saa lille By som Hobro, og jeg kan ikke se, at Aarhus kan være bekendt at gøre Indsigelse, naar man nu forlanger det samme af Aarhus. Jeg

hørte nok, at det ærede Medlem gav den Forklaring, som ikke er usædvanlig, at i al Almindelighed er man villig til at yde alt, hvad der forlanges, men i dette specielle Tilfælde er det ganske umuligt og urimeligt. Nej, saaledes er det virkelig ikke. Lad os være enige om, at det Areal, hvorom her diskuteres, er, saaledes som det ligger, kun grumme lidt værd. Det staar, som vi alle vide, regelmæssig under Vand omtrent de 6 Maaneder af Aaret, og der skal ofres meget store Summer derpaa, før det faar nogen som helst Værdi til andet end til, at der kan vokse noget Græs derpaa. Det ved det ærede Medlem lige saa godt som jeg, at det ikke er nogen svimlende Sum, det drejer sig om. Men selv om det nu var 200,000 Kr., der var Tale om for Aarhus at yde som Bidrag for at faa sine Banegaardsforhold ordnede for, hvad man praktisk set kan kalde al Fremtid, vilde det dog ikke være saa ganske urimeligt eller uoverkommeligt for en By som Aarhus. Jeg tror heller ikke, at det er det ærede Medlems Mening, at det virkelig er saa slemt, men jeg fortænker ikke det ærede Medlem i, at man gerne vil slippe saa billig som paa nogen Maade muligt. Jeg tror imidlertid ikke, man gør Aarhus Uret, og jeg maa for mit Vedkommende holde paa, at skal man ind paa at benytte Statens Midler i stor Udstrækning til at gøre store Forbedringer ved bestaaende Banegaarde omkring i Landet og navnlig i de store Byer, saa maa der fra de paagældende Byer ydes noget Tilskud til saadanne Ting.

Thomsen: Da den højtærede Minister talte i Dag, syntes det at fremgaa af hans Udtalelser, at de paatænkte Anlæg ved Esbjerg og Aarhus ikke nu ere saa paatrængende nødvendige, som man før har anset dem for. Dette glæder mig i høj Grad, thi i Fjor, da vi havde Forslaget om Erhvervelsen af Arealet til Aarhus Banegaard under Behandling, erindrer jeg, at den ærede Minister lagde ikke hiden Vægt paa at faa dette Forslag igennem, altsaa faa Lov til at ekspropriere de paagældende Arealer. Jeg har siden den Tid haft en ubehagelig Fornemmelse af, at Udvalget, for hvilket jeg var Formand i Fjor, dog maaske ikke handlede ganske ret i ikke at give ham denne Tilladelse. Jeg er nu bleven lettet for de Bekymringer, jeg har haft i saa Henseende, thi naar det ikke er blevet paatrængende nødvendigt i Aar, men gerne kan vente til næste Aar, kan det heller ikke godt have været det i Fjor.

Imidlertid vil jeg for min egen Skyld ikke haabe, at det skal bevirke, at man i Fremtiden ikke har Tro paa, at hvad Regeringen forlanger, er paatrængende nødvendigt.

Ordføreren (Bluhme): Jeg skal kun ganske kort svare det ærede Medlem for Aarhus Amts 3dje Valgkreds (Harald Jensen), at man har ganske vist ikke spurgt Aarhus By, om den vilde have Godsbanegaarden ved Havnen, men efter de Oplysninger, man har faaet ad forskellig Vej, er det dog Meningen, at Aarhus By ikke ønsker den dernede. I alt Fald spurgte jeg kun de ærede Rigsdagsmænd om, hvorvidt de mente, at den vilde have Bane- gaarden dernede. Med Hensyn til de 200,000 Kr., som det ærede Medlem mente, at det vilde koste Aarhus, tror jeg, at det var for højt, han anslog det; men naar han anstillede en Sammenligning med Esbjerg, vil jeg minde om, at det Bidrag, som forlanges af Esbjerg, anslaaes i Esbjerg til henvend 200,000 Kr., saa det gaar lige op mod hinanden, og jeg vil da gerne spørge det ærede Medlem, hvilken By der har mest Udsigt til at kunne udrede en saadan Sum, og hvilken By man bedst kan forlange den af, enten Esbjerg, som aldrig har haft en ordentlig Station, eller Aarhus, som i Tidens Løb adskillige Gange har faaet sin Station udvidet. Nu siger det ærede Medlem, at det er kun sket i Statsbanernes Interesse. Ja, det er ganske vist, thi alle Vegne, hvor vi udvide Bane- gaarde, sker det i Statsbanernes Interesse, men det er sandelig ogsaa i den Befolknings Interesse, som er nærmest til at tage Fordel deraf. Naar det ærede Medlem mente, at jeg havde den Ære at være det dyreste Medlem her i Salen, tager jeg det til Indtægt som en Kompliment, og det kan jeg gøre med saa meget mere Grund, som jeg er i det heldige Tilfælde at kunne meddele det ærede Medlem, at alle de Penge, som paa den Maade ere tilvejebragte for den Kreds, jeg repræsenterer, have forrentet sig med 3 pCt. aarlig, medens jeg tvivler om, at det samme kan paavises med Hensyn til alle andre Beløb, som af Staten gives ud til Kommuner. Til Esbjerg By er der ikke givet en eneste Øre, det er alt sammen gaaet til Havnen, og først nu bliver der Tale om, at Statsbanerne i deres egen Interesse udvide Stationsanlægget ved Esbjerg. Jeg indrømmer, at det naturligvis samtidig kommer Esbjerg By til gode, men det er ogsaa de første Udgifter, som ere gaaede til Esbjerg By som By, og derfor fordres der

af Esbjerg Bidrag til en Vej, som vil koste det samme, som Aarhus By skal betale.

H. Jensen: Jeg vil blot gøre en Bemærkning til den ærede Ordfører og det ærede Medlem for Tisted Amt (N. Andersen), som udtalte, at denne Jord er værdiløs. (N. Andersen: Nej) . . . Ja, eller omtrent værdiløs — den stod under Vand, sagde det ærede Medlem — og at det ikke vilde løbe op til 200,000 Kr. Jeg vilde ønske, at han spaaede rigtig der, men jeg tror, at vi, naar vi først komme til at skulle ekspropriere derovre, ville faa at vide, hvad det koster. For den Del af Grunden, som tilhører Aarhus By, vil det være meget let at kalkulere, hvad det omtrent vil udgøre, men der er en større Grundejer, som har Arealer, der ere kortlagte til Gader, og som rimeligvis ville blive eksproprierede som Grund til Gader, altsaa til en Pris af saa og saa mange Kroner pr. Kvadratalen, og det vil efter min Opfattelse blive en ganske betydelig Sum, snarere langt over end under de 200,000 Kr. Og maa jeg saa spørge: Hvad faar saa Aarhus By for disse 2 eller maaske 300,000 Kr.? Jeg vil bede det ærede Medlem for Tisted Amt kaste et Blik paa Kortet og sige, hvilke Betingelser denne Godsbanegaard skaber for Aarhus til at kunne forøge sin Formue, til at kunne blot forrente disse Penge, som den her kommer til at give i Grunde og i rede Penge. Jeg tror, at det ærede Medlem vil blive Svar skyldigt, naar vi holde os inden for en rimelig Aarrække, f. Eks. blot en Snes Aar eller deromkring, 25 Aar. Det ærede Medlem vil vist komme til at se, at der ikke er Udviklingsbetingelser netop ude ad den Kant, hvor det ligger. Der kan maaske blive en lille Krog, hvor der kan lægges en eller anden Fabrik, men den Fortjeneste, som bliver derved, og den Stigning i Arealernes Værdi, som derved bevirkes, bliver rent forsvindende i Forhold til den Sum, som man her vil paalægge os at udrede. Det glæder mig, at det ærede Medlem for Esbjerg opfattede mine Udtalelser til ham som en Kompliment; det ere de i Virkeligheden ogsaa. Jeg vilde ønske, at jeg med den samme Kraft kunde kæmpe for min Hjemsteds- kommune og saaledes ved hver Samlings Slutning komme hjem med Lommerne fulde. Men naar det ærede Medlem sagde, at Esbjerg By ikke havde faaet en eneste Øre — saa vidt jeg opfattede det — saa vil jeg ikke være i Stand til at kunne gøre det op her, thi i den Tid, jeg har været

med her i Salen, er der ikke gaaet en eneste Samling, uden at det ærede Medlem har haft Lommerne fulde af Andragender fra Esbjerg, og han har i Reglen faaet dem bevilgede. Jeg tror, at det vilde være en ganske betydelig Opsummering, vi vilde naa til, hvis vi skulde opregne det, som Esbjerg har faaet. Men dette vedrører i øvrigt ikke denne Sag, og jeg skal kun sige, at jeg med den største Fornøjelse skal stemme for, at Esbjerg By bliver fri for at betale de 40,000 Kr., fordi jeg indser, at Esbjerg daarlig kan gøre det; men saa haaber jeg ogsaa, at den ærede Ordfører vil tage Forholdene ved Aarhus under nøjere Overvejelse; og saa er jeg klar over, at hans Retfærdighedsfølelse vil sige ham, at det her foreslaaede er noget, som ikke bør finde Sted.

Indenrigsministeren (Bardenfleth): Det ærede Medlem for Aalborg Amts 4de Valgkreds (Thomsen) føler sig som Medlem af Udvalget beroliget ved den Indstilling, som er gjort af det ærede Flertal. Det bliver det ærede Medlems Sag, og det vedkommer for saa vidt ikke Sagen. Hvad angaar Spørgsmaalet om, hvorvidt de af Regeringen foreslaaede Anlæg ere paatrængende eller ej, saa skal jeg sige, at paa en Maade kan man betragte samtlige Anlæg som paatrængende, idet Regeringen ikke foreslaar andet end det, som maa anses for nødvendigt for at møde Trafikkens Udvikling. Men et andet Spørgsmaal er det, hvorvidt just de Anlæg, som af det paa-gældende Udvalg indstilles til Fremme, ogsaa af Regeringen og det andet Ting anses for at være dem, der staa i første Række, eller dem, der ere særlig paatrængende. Dette er et Spørgsmaal, hvis Afgørelse ikke afhænger af dette Ting alene; dertil hører ogsaa de andre Lovgivningsfaktorer.

Ordføreren (Bluhme): Det er en Selvfølge, at vi fuldt ud anerkende, at de andre Lovgivningsfaktorer ogsaa maa være med ved Afgørelsen af denne Sag; men Udvalget har jo kun anbefalet at fremme de Ting, som det mente, at man under de forhaandenværende Omstændigheder burde foreslaa at fremme inden for den korte Tid, der er tilbage af Rigsdagssamlingen. Og Udvalget har saa meget mere ment at maatte foreslaa Tinget at vedtage disse af Regeringen forelagte Forslag, som det mente, at de ikke stod i nogen saadan naturlig Forbindelse med de andre langt vidtløftigere Forslag.

Da ikke flere ønskede at udtale sig, sluttedes Forhandlingen.

Ændringsforslag Nr. 1 til § 1 af *Udvalget* (se Tillæg B.)
vedtoges uden Afstemning.

Ændringsforslag Nr. 2 til samme Paragraf af *samme* (se Tillæg B.)
ansaaes for *vedtagen* som en Følge af Afstemningen over Nr. 1.

§ 1, saaledes ændret,
vedtoges uden Afstemning.

Ændringsforslagene Nr. 3—7 til § 2 af *Udvalget* (se Tillæg B.)
vedtoges uden Afstemning.

Ændringsforslaget Nr. 8 af et *Mindretal* (Bluhme) var taget tilbage.

§ 2, saaledes ændret,
vedtoges uden Afstemning.

Ændringsforslag Nr. 9 til § 3 af *Udvalget* (se Tillæg B.)
ansaaes som *vedtaget* som Følge af Afstemningen over Nr. 1.

§ 3, saaledes ændret,
vedtoges uden Afstemning.

Ændringsforslag Nr. 10 til § 4 af *Udvalget* (se Tillæg B.)
ansaaes som *vedtaget* som Følge af Afstemningen over Nr. 1.

§ 4, saaledes ændret,
vedtoges uden Afstemning.

Ændringsforslaget under Nr. 11 til § 5 af *Udvalget* undtagen *Hammerich* (se Tillæg B.)

blev, efter at der ved den paa sædvanlig Maade foretagne Afstemning var afgivet et utilstrækkeligt Stemmetal, ved et derpaa foretaget Nævneopraab, som nedenstaaende Liste nærmere udviser,

forkastet med 56 Stemmer mod 2; 55 vare fraværende.

Ja.

Hammerich og Høegh-Guldberg.

†

Nej.

L. Rasmussen, Rosager, Scavenius, Sloth, E. Sørensen, J. Sørensen, R. Sørensen, S. Sørensen, Thomsen, Trier, Zahle, N. Andersen, P. Andersen, Bertelsen (Hjørring Amts 5te Valgkreds), Bluhme, Busk, Byriel, Jensen, Bønløkke, Bøtke, J. C. Christensen, N. Christensen, P. Christensen, L. Christiansen, Dalsgaard, Dinesen, Frandsen, Holm, Svend Høgsbro, H. Jensen, J. Jensen, K. Jensen, L. Jensen, Jungersen, K. M. Klausen, Knop, Knudsen, Krabbe, K. Kristiansen, N. J. Larsen, T. Larsen, Lyngsø, H. Madsen, Markvorsen, Moestrup, Mølgaard-Nielsen, A. Nielsen, J. Nielsen, P. T. Nielsen, R. Nielsen, T. Nielsen, Nielsen-Grøn, Nørhave, O. Olsen, Ovesen, N. Pedersen og Philipsen.

Fraværende med Orlov.

C. Ravn, Reventlow, Sandbæk (syg), Kvist og C. Olsen.

Fraværende:

C. Rasmussen, N. Ravn, Rosleff, Rørdam, Svendsen, Trolle, Wagner, Wiinblad, Alberti, Berntsen, Bertelsen, (Vejle Amts 5te Valgkreds), Bjerre, Blem, Bojsen, Borgbjerg, A. Christensen, R. Claussen, Doose, Ellinger, Fogtmann, Frederiksen, Guldbrandsen, C. Hage, J. Hage, Ole Hansen, Oscar Hansen, R. Hansen, Hørdum, A. Jensen, J. H. Jensen, J. Jensen (Kjøbenhavns 10de Valgkreds), J. Jensen, (Aalborg Amts 1ste Valgkreds), K. Jensen (Svendborg Amt 4de Valgkreds), N. Jensen, N. C. Jensen, N. I. Jensen, Jessen, Jørgensen, Kædt, Lohmann, M. Madsen, P. Madsen, Meyer, Neergaard, Nøhr, S. Olsen, Ousen, K. Pedersen, P. Pedersen og Piper.

Ændringsforslaget under Nr. 12 af Udvalget (se Tillæg B.) vedtoges uden Afstemning.

Lovforslagets Overgang til 3dje Behandling vedtoges uden Afstemning.

Formanden (Sofus Høgsbro): Dagsordenen er dermed udtømt. Under Mødet har jeg fra Landstingets Formand modtaget tilbage-sendt Forslag til Finanslov for Finans-

aaret 1899—1900 i den ændrede Skikkelse, hvori det nu er vedtaget af Landstinget, med Anmodning om, at det paa ny maa blive forelagt Tinget. Dette sker herved.

Indenrigsministeren har meddelt mig, at han i Dag i Landstinget har fremsat Forslag til Lov om Forandring i Lov om Alderdomsunderstøttelse af 9de April 1891 § 9.

De vedkommende Udvalg have afgivet Betænkning over Forslag til Lov angaaende Sprængstoffer og om Forslag til Lov om Frednings- og Ordensbestemmelser for Fiskeriet i de til Kongeriget Danmark og Sverige grænsende Farvande.

Næste Møde holdes paa Mandag Kl. 1, og Dagsordenen er da:

1) *Tredje Behandling af:*

Forslag til Lov om Tilskud af Statskassen til Opførelse af en Tilbygning til Ny Carlsberg Glyptotek.

2) *Anden Behandling af:*

Forslag til Lov om Salg af indenlandske Haveprodukter og indenlandsk Frugt ved offentlig Auktion.

3) *Tredje Behandling af:*

Forslag til Lov om Indfødsrets Meddelelse.

4) *Tredje Behandling af:*

Forslag til Lov om forskellige ny Statsbaneanlæg m. v. i Jylland og Fyn.

5) *Eventuelt: Anden Behandling af:*

Forslag til Lov om Tillæg til Lov Nr. 64 af 28de Maj 1880 om Spare- og Laanekasser

6) *Eventuelt: Anden Behandling af:*

Forslag til Lov om Frednings- og Ordensbestemmelser for Fiskeriet i de til Kongerigerne Danmark og Sverige grænsende Farvande.

7) *Tredje Behandling af:*

Forslag til Lov om Ændringer i Lov om Teaterdrift i Kjøbenhavn af 12te April 1889.

8) *Eventuelt: Anden Behandling af:*

Forslag til Lov angaaende Sprængstoffer.